

Albert Sánchez Piñol

Visat núm. 16

(octubre 2013)

per Clàudia Roda Cucurull

Antropòleg de formació. Amant de l'Àfrica. L'han comparat amb els grans: Edgar Allan Poe, Franz Kafka, Albert Camus, Joseph Conrad, Jules Verne, Robert Louis Stevenson, Rudyard Kipling, H. G. Wells, H. Rider Haggard, Howard Phillips Lovecraft i G. K. Chesterton, entre d'altres. Ha estat traduït a gairebé una quarantena de llengües. El seu èxit internacional només és comparable amb el de Mercè Rodoreda. La seva última novel·la s'ha convertit en un best-seller indiscutible.

Albert Sánchez Piñol (Barcelona, 1965) va desertar els estudis de dret i es va formar en antropologia a la Universitat de Barcelona. Forma part del Centre d'Estudis Africans i ha realitzat diverses estades al cor del Congo, estudiant la tribu dels pigmeus. El seu projecte de tesi doctoral va quedar estroncat per l'esclat de la guerra civil en el país africà, però l'ombra dels seus aprenentatges planeja sobre les seves històries i ha definit en gran mesura els trets característics de la seva producció literària. Actualment és una de les firmes habituals del diari *Ara*.

Abans de fer el salt a la fama amb *La pell freda* (La Campana, 2002), Sánchez Piñol escrivia enciclopèdies, es presentava a concursos de poble i feia de negre literari. Durant una temporada fins i tot va treballar en una oficina d'assegurances, una experiència prou tediosa perquè reaparegui en un dels seus contes.

La primera obra de Sánchez Piñol que va veure la llum va ser *Pallassos i monstres* (La Campana, 2000), un assaig satíric que aplega les biografies de vuit dictadors africans i que analitza, a través d'una mirada crítica i lúcida, la situació postcolonial de l'Àfrica negra. Aquest llibre, traduït a l'espanyol i a l'italià, va suposar el primer acord editorial de Sánchez Piñol amb La Campana, l'editorial d'Isabel Martí, amb qui ha mantingut des d'aleshores una constant i fructífera relació.

Del mateix any és també *Compagnie difficili* (Literalia, 2000), un llibre editat a Itàlia i d'autoria compartida amb el consagrat Marcello Fois, un dels escriptors més representatius de la primavera literària sarda. La narració que Sánchez Piñol aporta al volum, «Compagnia difficile», és la que dona nom a aquesta obra que no ha estat mai traduïda a la nostra llengua.

A *Les edats d'or* (Proa, 2001), Sánchez Piñol ens presenta les onze peripècies d'uns protagonistes memorables —alguns més que d'altres— que acaben per traslluir la fascinació que l'autor sent per la condició humana. Alhora, el gènere de la narrativa breu, aquí i a *Tretze tristos tràngols* (La Campana, 2008), li permet de desenvolupar uns paisatges literaris propis, amb una forta presència de recursos fantàstics i uns personatges estrambòtics que viuen situacions sorprenents —de vegades

estrafolàries. El conjunt de tots aquests elements sempre acaba per constituir uns artefactes narratius precisos i amb uns cops d'efecte finals que ens fan riure, ens deixen perplexos o fins i tot ens ofenen. Són la marca de la casa.

El llibre de *Les edats d'or*, que ha estat traduït al rus, és el darrer que l'autor va signar com a Albert Sánchez. I precisament a aquest recull pertany el conte «El bosc», que el 2012 va donar lloc al film homònim dirigit per Óscar Aibar i amb guió del mateix Sánchez Piñol. Una adaptació cinematogràfica, d'altra banda, que el 2013 va merèixer una nominació als Premis Gaudí com a millor guió de l'any. «El bosc» explica la història d'una família del Matarranya que, amb l'esclat de la Guerra Civil, i sense cap voluntat de posicionar-se en cap bàndol, es veu atrapada en els conflictes locals. Uns llums ancestrals, que són la porta a un món paral·lel fantàstic, són l'únic refugi per a en Ramon, el cap de família, que no veu cap altre remei que abocar-s'hi sense saber si en podrà tornar mai.

La pell freda (La Campana, 2002) és la primera novel·la de Sánchez Piñol i marca un abans i un després en la seva carrera literària. I és que, amb aquesta obra, l'autor aconsegueix encabir-se en el mercat global i projectar-se com l'escriptor català viu més internacional. La novel·la, traduïda a més d'una trentena de llengües, algunes tan exòtiques com l'hindi, el coreà o l'hebreu, s'inscriu també dins del corrent de la literatura fantàstica i recrea una illa fantasmagòrica que rep els atacs d'uns enemics monstruosos, provinents de les profunditats subaquàtiques. A *La pell freda*, igual que en els contes, Sánchez Piñol explora els límits de la condició humana. I així els monstres, més que monstres, són l'essència mateixa de les nostres pors: la por cap a l'altre, la por cap a tot allò que és diferent de nosaltres i, fins i tot, la por cap a tot allò que tenim dins nostre i que desconeixem. Aquesta novel·la va aconseguir el 2003 el premi Ojo Crítico atorgat per Radio Nacional de España. També se'n van vendre els drets per a una adaptació cinematogràfica que portarà el mateix nom, *Cold Skin*, en anglès, i que es preveu que s'estreni el 2014.

La seva segona novel·la, *Pandora al Congo* (La Campana, 2005), forma part de la trilogia encetada amb *La pell freda*, i que encara està per completar. *Pandora al Congo* constitueix un artifici literari complex, una amalgama de tradicions i gèneres, una mentida perfecta. L'obra, novel·la de novel·les, conté diversos temps i llocs interns i es desenvolupa en bona part a les profunditats del Congo colonial, durant diverses expedicions a la recerca de cautxú, ivori i diamants, que posen en evidència la misèria moral de la raça humana. És durant aquestes incursions, doncs, que ens apareixen uns enemics subterranis, uns nous monstres, i que per a Marcus Garvey, un dels protagonistes, signifiquen la descoberta de l'horror, del cor de les tenebres, però també de l'amor. *Pandora al Congo*, per tots aquests assoliments, va rebre el Premi Crítica Serra d'Or el 2006.

Després de la publicació de *Tretze tristos tràngols* (La Campana, 2008), Albert Sánchez Piñol ha aconseguit un èxit de vendes sense precedents amb la publicació de la novel·la històrica *Victus. Barcelona 1714* (La Campana, 2012), que recrea alguns dels episodis centrals de la Guerra de Successió Espanyola, i molt especialment del setge de Barcelona. Ho fa, però, des d'una postura irreverent: desbanca alguns herois i n'eleva d'altres, molt més èpics pel que tenen de vulgars i d'anònims. I ho fa amb una voluntat divulgativa, amb traces d'humor i picaresca, seguint les aventures del jove enginyer Martí Zuviría, ajudant del general Villarroel, el comandant d'un exèrcit d'homes i dones que es van veure abocats a lluitar en una guerra que no era ben bé seva perquè s'hi van trobar, perquè tothom els havia abandonat, i perquè de vegades l'única sortida digna és resistir. *Victus* és una obra que entronca amb el passat i que alhora manté uns paral·lelismes sorprenents amb la situació actual: ens fa pensar d'on venim i, sobretot, cap on volem anar.

L'aparició de la novel·la, d'altra banda, no ha estat exempta de polèmica, ja que Sánchez Piñol va decidir escriure-la originalment en espanyol, una opció que ha hagut de defensar en diverses ocasions. La versió en català de *Victus*, finalment, va aparèixer per Sant Jordi de 2013, en traducció

de Xavier Pàmies, i ha rebut el III Premi dels Lectors de l'Illa dels Llibres.

L'agència Carmen Balcells, que gestiona els drets d'autor de Sánchez Piñol, ja ha venut els drets de traducció de *Victus* a l'alemany, el portuguès brasiler, el coreà, el croat, el finlandès, el francès, el neerlandès, l'anglès, l'italià, el noruec i el rus. La Campana s'ha encarregat de la distribució de la novel·la a l'Estat espanyol, mentre que els drets de distribució a l'Amèrica Llatina s'han venut a Alfaguara. La majoria de les traduccions esmentades apareixeran el 2014, però de moment ja podem trobar la traducció al francès.

A més a més, Albert Sánchez Piñol, que va ser l'encarregat de fer el Pregó de la Lectura de Sant Jordi el 2013, ja ha acabat l'adaptació del guió cinematogràfic de la novel·la, que espera poder convertir en una superproducció internacional en llengua anglesa que permeti donar a conèixer aquesta epopeia de la nostra història molt més enllà de les fronteres del nostre país i, també, és clar, de la literatura.